

ZAPIS PODANIH PREDLOGOV VSEBIN IN UKREPOV NA DELAVNICI VSEBINSKIH MREŽ NEVLADNIH ORGANIZACIJ O NACIONALNEM PROGRAMU SPODBUJANJA RAZVOJA IN UPORABE UMETNE INTELIGENCE V RS DO LETA 2030 (NpUI 2030)

(končna verzija)

Datum in lokacija: 9. oktober, Računalniški muzej, Celovška cesta 111, Ljubljana in po spletu.

Udeleženci/-ke: predstavniki/-ce vsebinskih mrež NVO (Mreža NVO varuje naše zdravje, Preventivna platforma – vsebinska mreža NVO na področju zdravja, Mreža za otrokove pravice, Mreža NVO za vključujočo informacijsko družbo), predstavniki/-ce nevladnih organizacij s področja kulture, digitalne preobrazbe in Zveze društev upokoencev Slovenije ter predstavnice Ministrstva za digitalno preobrazbo.

1) CILJI DELAVNICE

- Informirati vsebinske mreže NVO o NpUI.
- Izmenjati pričakovanja vsebinskih mrež glede UI.
- Podati predloge vsebin in ukrepov za NpUI.

2) POVRATNE INFORMACIJE UDELEŽENCEV/-K NA PREDSTAVITEV VSEBINSKIH IZHODIŠČ NpUI

2.1) Prednosti vsebinskih izhodišč za NpUI

- široko zastavljena izhodišča;
- sistemski pristop;
- strukturirane vsebine po prioritetah.

2.2) Pomanjkljivosti vsebinskih izhodišč za NpUI

- ciljne skupine premalo konkretizirane;
- (ne)realna časovnica ukrepov in ciljev do leta 2030;
- nejasna vrednotna usmeritev (kje bomo kot družba leta 2030?).

2.3) Opozorila glede interesnih protislovij v procesu sprejemanja NpUI

- opredeliti javni interes v povezavi z UI;
- pregledno usklajevanje različnih sektorjev in interesov (npr. interes kapitala v navezavi na tehnologijo – tehno kapitalizem in tehno evangelizem; na drugi strani interes po regulaciji umetne inteligence za kakovost življenja in varstvo človekovih pravic);
- opredeliti ravnotežje med razvojem in regulacijo UI v luči zagotavljanja strateške suverenosti Slovenije;

- zavedati se pritiska trga in konkurenčnosti na spodbujanje rabe UI (UI kot ekonomski dejavnik razvoja in spodbujevalec podatkovne ekonomije).

3) SPLOŠNA PRIČAKOVANJA GLEDE UMETNE INTELLIGENCE V NpUI 2030

- preglednost: vključitev načela odprtostne umetne inteligence;
- intelektualna lastnina in avtorske pravice: varstvo intelektualne lastnine v povezavi z umetno inteligenco (zaščita lastništva in avtorske produkcije vsebin);
- okolje: vključitev okoljskih vidikov (naslavljanje energetske potratnosti umetne inteligence);
- dostopnost: naslavljanje družbenih neenakosti pri dostopu do koristi umetne inteligence;
- enakost: opolnomočanje deprivilegiranih skupin za uporabo umetne inteligence;
- etika: vključitev etičnih načel v razvoj in uporabo UI;
- človekove pravice: varovanje človekovih pravic pri razvoju in uporabi sistemov umetne inteligence;
- suverenost: zagotavljanje suverenosti in enakopravnosti slovenskih uporabnikov aplikacij / sistemov UI, ki jih ponujajo tehnološke korporacije;
- uporabniška prijaznost: rešitev in storitev UI v javni domeni za skupine s posebnimi potrebami in omejenimi kognitivnimi zmožnostmi.

4) VSEBINE IN UKREPI ZA NpUI PO CILJNIH SKUPINAH IN PODROČJIH

4.1) Otroci

Cilj: Zagotoviti zgodnje razumevanje in kritično zavedanje otrok o umetni inteligenci (UI) ter njihovo aktivno vključevanje v oblikovanje prihodnosti digitalne družbe.

- spodbujati participacijo otrok pri sooblikovanju digitalne družbe (vključevanje otrok v razprave o umetni inteligenci npr. udeležba in vključevanje na dogodkih);
- izobraževanje in ozaveščanje o umetni inteligenci:
 - A) postopno uvajanje tem o UI v učne načrte, zlasti pri predmetih kot so računalništvo, družboslovje, etika in državljanska vzgoja;
 - B) vključitev osnovnih vsebin o umetni inteligenci v neformalno izobraževanje;
 - C) priprava učnih gradiv in usposabljanj za učitelje.

Za točki A in C je pristojno Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

4.2) Starejši (upokojenci)

- razvoj zaupanja vrednih rešitev UI za filtriranje zanesljivih podatkov in informacij ter naslavljanje dezinformacij (npr. zagotavljanja odprtega dostopa do zanesljivih in preverjenih zdravstvenih nasvetov);
- ukrepi za prilagojena izobraževanja o pravilni rabi UI za starejše.

4.3) Prebivalstvo (splošno)

- sistemsko izvajanje regulacije za pregledno delovanje sistemov UI, zaščito pred slabo rabo / zlorabo UI in prevzemanje odgovornosti za posledice delovanja UI (tudi retrogradno);
- ukrepi za zagotavljanje dostopa do sistemov umetne inteligence za različne družbene skupine (ne samo za »posvečene« oz. napredne uporabnike);
- vzpostavitev mehanizmov za preverjanje sistemov umetne inteligence;
- ukrepi za krepitev razumevanja in zaupanja v umetno inteligenco (naslavljanje strahu pred UI, opolnomočenje ljudi v odnosu do UI);

- splošno izobraževanje in ozaveščanje prebivalstva o UI (raba in razumevanje);
- ukrepi za krepitev medijske pismenosti v povezavi z umetno inteligenco.

4.4) Zdravje

- ukrepi za spodbujanje uporabe UI v zdravstvu (npr. za krajšanje čakalnih vrst, za zgodnje odkrivanje bolezni, kot so rak, Alzheimerjeva bolezen, diabetes..., za razvoj personalizirane medicine, za hitrejše in natančnejše postavljanje diagnoze, za razbremenitev zdravstvenega osebja na področju administracije);

4.5) Avtorske pravice

- sistemsko izvajanje regulacije UI za zaščito avtorskih pravic.

4.6) Nevladni sektor

- izvedba ukrepov 7.6. in 7.7. v obstoječem NpUI, ki se nanašata na projekte in mreženje nevladnih organizacij na področju UI (npr. pregled in sistematizacija dostopa do orodij umetne inteligence za delo v civilni družbi);
- ukrep za spodbujanje rabe UI v nevladnem sektorju, kjer in kadar je to smiselno (npr. usposabljanja za uporabo aplikacij umetne inteligence);
- spodbujati uporabo UI v primerih, kjer ta prinaša družbeno vrednost in povečuje učinkovitost delovanja organizacij;
- podpora projektom organizacij v javnem interesu, da bodo razvila svoja orodja UI / kapacitete za uporabo umetne inteligence, ki bodo dostopna in koristna za splošno javnost.

4.7) Javna uprava

- integracija umetne inteligence v digitalne storitve javne uprave, ki se nanašajo na demokratično življenje (npr. nadgradnja in izboljšave portala eDemokracija);
- uporaba algoritmov UI za javne razpise (npr. v podporo pripravi projektnih poročil in podatkov za poročanje);
- spodbujanje odprtega evropskega jezikovnega modela (digitalna suverenost).

5) NADALJNI KORAKI

- Ministrstvo za digitalno preobrazbo bo pregledalo in smiselno upoštevalo podane vsebine na delavnici pri pripravi predloga Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v RS do leta 2030 za javno razpravo;
- Konzorcij vsebinskih mrež NVO bo v okviru javne razprave pripravil pripombe na predlog NpUI 2030;
- Konzorcij vsebinskih mrež NVO bo po potrebi naslovil posamezna ministrstva za podporo predlogom NVO v povezavi z UI, ki so v njihovi pristojnosti (sektorski pristop).

Zapis pripravil mag. Simon Delakorda (Mreža NVO za vključujočo informacijsko družbo, Inštitut za elektronsko participacijo).

Dopolnitve na zapis sta poslali Mreža NVO varujejo naše zdravje in Mreža za otrokove pravice.

Zapis je bil obravnavan na rednem sestanku Konzorcija vsebinskih mrež NVO Slovenije dne 4. 11. 2025.

* * *

*Projekt »Krepitev vsebinskih mrež nevladnih organizacij za kakovostne javne politike« sofinancira
Ministrstvo za javno upravo v okviru javnega razpisa za razvoj in profesionalizacijo NVO in
prostovoljstva 2024*

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO